

บทที่ 2

แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิด และงานวิจัยที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์
เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ได้แก่

แนวความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก

อัตราพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุจะแตกต่างกัน อัตราของการพัฒนาการของ
เด็กจะช้าหรือเร็วอาจเนื่องมาจากปัจจัย 2 ประการ กล่าวคือ

ก. วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง การที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นเป็นขั้น ๆ ตาม
ลำดับวัยของธรรมชาติ เด็กจะมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาให้เห็นในแต่ละวัย เช่น การ
เปลี่ยนแปลงในระยะที่เด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น เด็กชายจะเสียงแตกเริ่มมีขนขึ้นตามร่างกายบางแห่ง
มีหนวดมีเครา ส่วนเด็กหญิงนั้นส่วนอกและส่วนตะโพกจะเริ่มขยายขึ้น เริ่มมีประจำเดือน เด็กที่
ย่างเข้าสู่วัยรุ่นทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะเริ่มมีความสนใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ข. การเรียนรู้ (Learning) เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กได้กระทำ
เกิดจากการฝึกหัด การทดลอง การเปลี่ยนแปลงในด้านกิจกรรม มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างทางร่างกายและพฤติกรรมของเด็ก การเรียนรู้ทุกอย่างไม่ได้เป็นอย่างเดียวกัน การ
เรียนบางอย่างถ้าได้ฝึกหัดบ่อย ๆ พฤติกรรมจะสมบูรณ์ได้ เช่น การว่ายน้ำ การชกมวย เป็นต้น
อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จหรือสมบูรณ์หรือไม่นั้นไม่ผลมาจากการฝึกหัด การฝึกฝน
และต้องมีความมุ่งหมายของการเรียนนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นเด็กที่ได้รับการเรียนรู้ที่ถูกต้องจะทำให้
อัตราพัฒนาการของเด็กทางสติปัญญาเร็วขึ้น

พัฒนาการของเด็กในวัยต่าง ๆ มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ด้าน คือ พัฒนา
การทางด้านร่างกาย (Physical Development) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Intellectual

Development) พัฒนาการทางด้านอารมณ์และบุคลิกภาพ (Emotional and Personality Development) และพัฒนาการทางด้านสังคม (Social Development)

ฉวีวรรณ กินาวงษ์ (2533) ได้ให้แนวความคิดในเรื่องพัฒนาการของเด็กว่า พัฒนาการในแต่ละด้านของเด็กจะแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยของเด็กด้วย ในการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงพัฒนาการของเด็กในวัยต่าง ๆ 3 ระดับคือ วัยเด็กตอนต้นหรือวัยก่อนเข้าเรียน วัยเด็กตอนกลาง และวัยเด็กตอนปลาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วัยเด็กตอนต้นหรือวัยก่อนเข้าเรียน (Early Childhood or Pre-School Year) เด็กวัยนี้พัฒนาการต่อมาจากวัยทารก เริ่มจากอายุประมาณ 2-6 ขวบ ภายใต้นี้เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพ (personality) มากที่สุด เป็นระยะที่เด็กเริ่มรู้จักพึ่งตัวเองได้บ้างและต่อมาค่อย ๆ เพิ่มพูนการพึ่งตัวเองได้มากขึ้น

วัยเด็กตอนต้นมีลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง มักปฏิเสธความช่วยเหลือของผู้ใหญ่ ค่อนข้างดื้อ ทั้งนี้เนื่องมาจากเด็กรู้จักบุคคลต่างๆ ในครอบครัวมากขึ้น และมีความสามารถในการใช้ภาษามากขึ้นด้วย ลักษณะดังกล่าวนี้ก็คือ ความต้องการเป็นอิสระของเด็กนั่นเอง ในบางคราวผู้ใหญ่มักจะมองไปในแง่คือ ไม่เชื่อฟังและสอนยาก เมื่อเด็กเจริญเติบโตได้ประมาณ 5 ขวบ จะเริ่มแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของตนด้วยการพูดคุยกับพ่อแม่ เริ่มแสดงให้เห็นถึงแนวของความฉลาด ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละคน เด็กในวัยเด็กตอนต้นมีความซุกซนมาก เนื่องจากเด็กรู้สึกว่ามีความสามารถช่วยตัวเองได้บ้างแล้ว เด็กจะแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นการกระทำ แม้ว่าในบางครั้งความคิดของเด็กจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ตาม ภายใต้นี้จึงเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของความผันและความเป็นจริงอีกด้วย

1.1 พัฒนาการทางร่างกายของวัยเด็กตอนต้น อัตราของความเจริญเติบโตลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านส่วนสูง และน้ำหนัก เมื่อเทียบกับวัยทารก ลักษณะทางส่วนสูงและน้ำหนักนอกจากจะขึ้นอยู่กับส่วนสูงของบิดามารดาแล้ว ยังขึ้นอยู่กับอาหารและการออกกำลังกายอีกด้วย และวัยเด็กตอนต้นเริ่มมีทักษะต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหวส่วนในร่างกายได้ดีขึ้น เช่น การใช้มือป้อนข้าวเอง แต่งตัวได้เอง ใส่รองเท้าได้เอง นอกจากนี้ยังสามารถอาบน้ำหัวผมได้เอง ในระยะ 3-4 ขวบ จะเริ่มเดินได้อย่างมั่นคง ต่อไปก็จะสนใจการ

วิ่งกระโดดห้อยโหนได้ ในระยะนี้ควรให้หัดจักรยานสามล้อ กระโดดเชือก และฝึกการรำได้แล้ว เด็กวัยนี้ชอบเล่นกับเพื่อน ๆ มาก และการเล่นกับเพื่อนนี้จะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ไม่รู้สึกว่าตน ถูกทอดทิ้ง

1.2 พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตอนต้น วัยก่อนเข้าโรงเรียนเด็กรู้ใช้ ภาษาพูดได้ดีพอสมควร ระยะนี้เด็กรู้จักคำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถรู้ความหมาย ของคำใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังสามารถในการอ่านและเขียนได้อีกด้วย พัฒนาการทางภาษาของเด็ก ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เพศ จำนวนพี่น้อง ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ โรคาสตาม เวลาต่าง ๆ เช่น ไข้ดูโรทัทส์และฟังกวียุบอย ๆ เด็กวัยนี้ชอบพูดเกี่ยวกับตนเอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับตน บางครั้งก็พูดกับตนเอง พ่อแม่มีส่วนช่วยพัฒนาด้านภาษาของเด็กมา เช่น การจูงใจให้ เด็กพูดโดยการซักถาม การแนะนำที่ดี การเน้นคำให้ถูกต้องเมื่อพูดกับเด็ก เด็กวัยนี้สามารถที่จะ วาดภาพพจน์ในใจได้ การใช้ความคิดคำนึงหรือการสร้างจินตนาการและการประดิษฐ์เป็นลักษณะ พิเศษของเด็กวัยนี้ (สุรางค์ รัตตะกุล, 2533)

1.3 พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กตอนต้น อารมณ์มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของ เด็กทุกคน เด็กตอนต้นเป็นระยะวิกฤตของพัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ การส่งเสริม และช่วยให้เด็กมีความสุขจะเป็นรากฐานสำคัญในการปรับตัวเวลาที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้มักจะเป็น คนเจ้าอารมณ์หงุดหงิดและโกรธง่าย ใจง่าย โดยปราศจากเหตุผล มักจะแสดงความขัดแย้ง และดื้อรั้นต่อพ่อแม่เสมอ เป็นวัยที่เรียกกันว่าชอบปฏิเสธ ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติอย่างหนึ่งของ มนุษย์ เรียกว่า Negative Stage เมื่อเด็กได้คบหาสมาคมกับเพื่อน ๆ อาการดังกล่าวจะ ค่อย ๆ หายไป เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนมีเพื่อนเล่นมากแล้ว ได้พบปะสนทนากับเพื่อน ๆ เด็กจะมี อารมณ์สงบลงได้ รู้จักควบคุมอารมณ์ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กจะมั่นคง เพียงใดขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูและตัวแบบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น บิดา มารดา ครู และเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสิ่งที่เห็นจากโทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยนี้มาก ดังที่ สุรางค์ รัตตะกุล ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า เด็กวัยนี้ควรจะได้รับ การเรียนรู้โดยการสังเกต เกี่ยวกับพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมต่างๆ ตัวอย่างเช่น การแสดงความเมตตาต่อเพื่อน สัตว์เลี้ยง การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งของเล่นและขนมให้เพื่อน นอกจากการเรียนรู้จากตัวแบบจริง แล้วก็อาจใช้การเล่านิทานเข้าช่วยด้วยก็ได้ (สุรางค์ รัตตะกุล, 2533)

1.4 พัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนต้น เด็กวัยนี้เริ่มรู้จักคบเพื่อน และรู้จักเล่นกับเพื่อนได้ดีขึ้น เด็กเริ่มรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ การปรับตัวของเด็กจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับกรอบมเลี้ยงดูด้วย เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีอิสระ จะมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากกว่าเด็กที่ถูกเข้มงวดอยู่ตลอดเวลา วัยเด็กตอนต้นเริ่มแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาให้เห็น เช่น การร่วมมือ การยอมรับฟัง การแสดงออกของความเป็นผู้นำ ซึ่งแสดงถึงบุคลิกภาพของเด็กในวัยต่อไปด้วย เด็กเริ่มรู้จักการแข่งขันกันเมื่ออายุประมาณ 4-5 ขวบขึ้นไป โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างกลุ่ม ในวัยนี้เด็กชายมักจะเล่นกับเด็กชายด้วยกัน เด็กหญิงมักจะเล่นรวมกลุ่มกับเด็กหญิง การคบเพื่อนในวัยนี้เป็นเพื่อนเล่นมากกว่าที่จะเป็นมิตรยั่งยืน เด็กจึงมักเปลี่ยนเพื่อนเล่นไปเรื่อย ๆ และในระยะปลาย ๆ ของวัยนี้เด็กเริ่มรู้จักประพัตินตามความต้องการของสังคม (Social needs) อีกด้วย เช่น การยอมรับฟังเพื่อน ๆ และให้ความช่วยเหลือ

2. วัยเด็กตอนกลาง (Middle-Childhood) วัยนี้จัดอยู่ในช่วงประมาณ 6-9 ปี เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเป็นระยะที่เด็กจะต้องเข้าโรงเรียนเป็นครั้งแรก จึงจัดเป็นความเปลี่ยนแปลงสำคัญในชีวิตของเด็ก เด็กจะต้องปรับตัวมากขึ้น ถ้าหากเด็กได้รับการฝึกหัดในด้านอารมณ์ สติปัญญาและสังคมมาก่อนจะช่วยให้เด็กปรับตัวง่ายขึ้น และวัยเด็กตอนกลางนี้เป็นวัยที่ได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อปรับปรุงตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ จึงเป็นวัยที่ผู้ใหญ่ควรเอาใจใส่เป็นพิเศษ

2.1 พัฒนาการทางด้านร่างกายของวัยเด็กตอนกลาง เมื่อเด็กย่างเข้าปีที่ 6 อัตราความเจริญเติบโตจะช้าลงเล็กน้อย แต่ก็ยังเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ร่างกายของเด็กจะขยายออกทางส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง ลำตัวแบน แขนยาวออก รูปร่างเปลี่ยนแปลงเข้าลักษณะผู้ใหญ่มากขึ้น อวัยวะย่อยและระบบหมุนเวียนของโลหิตเจริญเกือบเต็มที่ แต่หัวใจยังเจริญช้ากว่าอวัยวะเหล่านั้น สมอมนี้น้ำหนักสูงสุด การประสานระหว่างมือและตาของเด็กวัยนี้จะดีขึ้น เด็กสามารถที่จะอ่าน เขียน และวาดรูปได้ดีขึ้น พัฒนาการของกล้ามเนื้อกระดูกและประสาทจะเพิ่มขึ้น การไร้ทักษะของการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกล้ามเนื้อใหญ่ ๆ ใช้การได้ดี เมื่ออายุประมาณ 7 ปี การไร้และบังคับกล้ามเนื้อต่าง ๆ ทั้งใหญ่และย่อยจะดีขึ้นมากและสามารถที่จะประสานงานกันได้ดี เด็กวัยนี้จึงพยายามฝึกทักษะทางการเคลื่อนไหว เพราะมีพลังงานมากจึงไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบทำกิจกรรมและทำอย่างรวดเร็ว ไม่ไคร่ใช้ความระมัดระวังมากนัก ทำให้ประสบอุบัติเหตุบ่อย

2.2 พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยเด็กตอนกลาง โดยทั่วไป เด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวก่อน ในระหว่างวัย 7 ปี พัฒนาการทางด้านภาษาเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ฐาคศัพท์เพิ่มขึ้น ใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นความรู้สึกได้อย่างดี เด็กจะเริ่มเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และอธิบายได้ ความรู้สึกด้านจริยศึกษาเริ่มพัฒนาการในระยะนี้ สามารถรับผิดชอบได้บ้างบางอย่าง แต่ไม่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงเรื่องความจริง ความสัจย์ ตอนปลาย ๆ ของวัยเด็กตอนกลาง เด็กจะมีประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีสิ่งยั่วยุให้มีกิจกรรมทางสมองหลายประการ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพการ์ตูน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของเด็กวัย 7-8 ปี พัฒนาการทางสติปัญญาที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่ง คือมีจินตนาการสูง เพราะโดยรากฐานการอ่าน มีความคิดสร้างสรรค์ คิดที่จะทำและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นงานอดิเรก และกิจกรรมในชั้นเรียน

2.3 พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพของวัยเด็กตอนกลาง เด็กวัยนี้เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อเพราะเมื่อเข้าโรงเรียนเด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวจากประสบการณ์เก่าเข้ากับประสบการณ์ใหม่ สิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ที่โรงเรียน จะทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ซึ่งการพัฒนาทางอารมณ์นั้น เด็กจะต้องรู้จักยับยั้งใจ ไม่แสดงออกความรู้สึกออกมาเป็นพฤติกรรมไม่ดีทันที รู้จักระวังความรู้สึกที่ผู้อื่นมีต่อตน อารมณ์กลัวดีขึ้นตามวัยที่ผ่านไป คือเลิกกลัวในสิ่งที่ไม่มีความเป็นความกลัวสิ่งที่เกิดขึ้นได้จริง เช่น กลัวความอดอยาก กลัวไม่มีเพื่อน กลัวเรียนไม่ดี เป็นต้น นอกจากอารมณ์ต่างๆ ดังกล่าวแล้ว สุรางค์ รัตตะกุล ยังได้กล่าวถึงวัยเด็กตอนกลางอีกว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เต็มไปด้วยความร่าเริงปีติเบิกบาน เด็กจะสนุกในการเล่นเกมส์ต่าง ๆ ข้อสำคัญที่สุดเด็กจะต้องประสบความสำเร็จ รู้ว่าตนเองมีสมรรถภาพ (สุรางค์ รัตตะกุล, 2533)

2.4 พัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนกลาง เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนบางคนอาจมีปัญหาในการคบเพื่อนอยู่บ้าง ทั้งนี้แล้วแต่การอบรมที่ได้จากที่บ้าน ถ้าที่บ้านเคยให้โอกาสเล่นกับเด็กอื่นๆ เด็กก็จะไม่ขาดกลัว ไม่อายเพื่อนใหม่ การปล่อยให้เด็กเล่นกับเพื่อนสมมติอยู่เสมอ จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยากเมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว เพราะเพื่อนเล่นสมมตินั้นไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่มีปฏิกิริยาตอบที่จะให้เด็กรู้ว่าตนควรจะทำอย่างไรเมื่อได้อยู่ร่วมกับผู้อื่น การเล่นในวัยนี้ส่วนมากมักจะเอาแต่ใจตัวเองและต้องการชนะแต่ผู้เดียว เมื่อโตขึ้นจึงค่อย ๆ รู้จักยอมรับฟัง และทำตามความคิดเห็นผู้อื่นด้วย เด็กชายชอบกิจกรรมที่มีโอกาสได้เคลื่อนไหวทั้งตัว ส่วนเด็กหญิงชอบกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้กำลัง

3. วัยเด็กตอนปลาย (Late Childhood) โดยทั่วไปวัยเด็กตอนปลายมีอายุประมาณ 10-12 ปี แต่ก็ไม่สามารถกำหนดตายตัวลงไปได้นั่นเอง วัยนี้เป็นวัยคาบเกี่ยวระยะก่อนวัยรุ่นหรือวัยเริ่มแตกเนื้อสาว (Puberty) วัยนี้ไม่แตกต่างกับเด็กวัยตอนกลางมากนัก แต่มีการเปลี่ยนแปลงของโครงกระดูกและสัดส่วนของร่างกายเพื่อเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น

3.1 พัฒนาการทางร่างกายของวัยเด็กตอนปลาย การเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้เนื่องมาจากร่างกายได้รับอาหาร อากาศและแสงแดดเต็มที่ การเจริญเติบโตเกิดจากการทำงานของต่อมไร้ท่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักวุฒิภาวะ เด็กที่มีอายุ 10 ปี เป็นต้นไปจะเริ่มเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งส่วนสูงและน้ำหนัก เด็กหญิงจะเจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 2 ปี ทั้งทางด้านร่างกาย และวุฒิภาวะ พบว่าเด็กหญิงลักษณะเพศชั้นที่ 2 ปรากฏขึ้นเรื่อยๆ ตะโพกขยายออก ทรวงอกเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงไป เด็กหญิงมักจะจดจ่อกับทรวงอกของตนเองที่เจริญออกไป และรู้สึกเป็นกังวลว่าตะโพกจะใหญ่เกินไปจึงมักทำอะไรงุ่มง่าม กังก้าง นอกจากนี้เด็กหญิงจะเริ่มมีประจำเดือน ส่วนเด็กชาย ใหญ่กว้างขึ้น มือและเท้าใหญ่ขึ้น แขนขายาวขึ้น เริ่มมีการหลั่งอสุจิระหว่างอายุ 12-16 ปี แสดงวุฒิภาวะทางเพศเริ่มเจริญเต็มที่แล้ว

3.2 พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยเด็กตอนปลาย เด็กเริ่มมีสติปัญญากว้างขวางขึ้น จึงมีความสามารถคิดและแก้ปัญหาได้มากขึ้น เริ่มสนใจอ่านหนังสือต่าง ๆ เพื่อที่จะพูดคุยกับเพื่อนฝูงได้หรือจะร่วมอภิปราย มีความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ๆ ทำให้เกิดความมั่นคงและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งช่วยสร้างบุคลิกภาพให้ดีขึ้น วัยเด็กตอนปลายนี้จะสนใจเรื่องที่เป็นจริง ธรรมชาติและการเดินทาง เด็กเริ่มคิดและตัดสินใจเอง รู้จักรับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผล มีความอยากรู้อยากเห็น เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว สนใจทำกิจกรรมกลุ่มมากกว่าตามลำพัง ลักษณะเด่นทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้คือ มีความกระตือรือร้น รู้จักใช้เหตุผลและรับฟังความคิดของผู้อื่น มีการวางโครงการไว้ล่วงหน้า รักษาความลับได้และรักษาสัญญาที่ให้ไว้ มีจินตนาการสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจะคิดจาและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ทั้งในการเล่นและการเรียน

3.3 พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพของวัยเด็กตอนปลาย อารมณ์ของเด็กวัยนี้จะจัดอยู่ในระดับปานกลาง คือไม่ดีหรือร้ายจนเกินไป อาจกล่าวได้ว่า เด็กวัยนี้สามารถรักษาอารมณ์ไว้ได้ดีพอสมควร คือไม่โกรธง่ายหายเร็วนัก เวลาโกรธจะหาทางออกโดยใช้เวลา ไม่มีพฤติกรรมแบบต่อสู้หรือวางแผนแค้นเจียบ ๆ จะระมัดระวังไม่ทำให้อื่นกระทบกระเทือนใจ สิ่งที่เด็กตอนปลายกลัวที่สุดคือ การไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ชอบการยกย่องแต่ไม่ชอบเปรียบ

เทียบ ต้องการความอบอุ่นมั่นคงในหมู่คณะและครอบครัว เปลี่ยนแปลงความรู้สึกเร็วและง่าย เพราะเด็กวัยนี้มีความขัดแย้งกันทางด้านอารมณ์ จนบางครั้งเกิดปัญหา ครอบครัวกับสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญมาก พ่อแม่ควรเอาใจใส่คอยให้ความกระจ่างและฝึกความสามารถเฉพาะตัว รับฟังความคิดเห็น ให้ความไว้วางใจและให้อิสระแก่เด็กที่จะทำอะไรได้ตามใจ เด็กบ้างเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ที่จะเลือกคิดและตัดสินใจถูกต้องขึ้น เด็กวัยนี้จะมีความกลัวคนน้อยลง แต่จะเปลี่ยนมาเป็นความกังวลใจ กังวลเกี่ยวกับเรื่องรูปร่างของตนเอง อยากรู้ให้แข็งแรงสวยงาม กลัวอันตรายที่จะเกิดกับครอบครัวและตนเอง และเด็กในวัยนี้จะมีความต้องการมากขึ้น คือ ต้องการอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย ต้องการเล่นกีฬา ต้องการพักผ่อนอย่างเพียงพอ ต้องการเป็นที่รับรองในความสามารถและการได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการความรัก ความอบอุ่นและความยกย่องจากผู้ใหญ่ เพื่อนฝูงและครูอาจารย์

3.4 พัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนปลาย กลุ่มเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กจะรู้สึกเป็นเจ้าของและซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม มีพฤติกรรมที่เหมือนกลุ่มทั้งการแสดงออกทางกายวาจาและการแต่งกาย เด็กวัยนี้ต้องการเพื่อนมาก และต้องการเพื่อนประเภทที่ไว้วางใจได้ มีอารมณ์คล้ายคลึงกัน ไม่ยอมอยู่คนเดียว ไม่ชอบเล่นกับวัตถุเหมือนเมื่อสมัยยังเด็ก ๆ อยู่ชอบเล่นกับบุคคลเป็นกลุ่ม ในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว พบว่าเด็กชายไม่ใกล้ชิดกับพ่อ ส่วนเด็กหญิงจะใกล้ชิดพ่อกว่าแม่ และสามารถทำตัวเข้ากับพี่น้องได้ดีกว่า เด็กหญิงในวัยนี้มีความเจริญทางด้านวุฒิภาวะ (Maturation) ได้เร็วกว่าเด็กชายทำให้เด็กหญิงเริ่มสนใจเด็กชายเร็วกว่า รู้จักแต่งตัวมากขึ้น และเอาใจใส่เรื่องราวของเด็กชาย แต่เด็กชายยังไม่สนใจซึ่งทำให้เด็กคิดว่าตนเองมีการเข้าสังคมไม่ดีพอ จึงหวนนี้ผู้ใหญ่จึงควรให้ความกระจ่างแก่เด็กด้วย (ฉวีวรรณ กิณวงศ์, 2533)

จากแนวความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาเนื้อหาขงรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลว่าเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในปัจจุบันนี้ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กวัยใด อย่างไรบ้าง โดยศึกษาร่วมกับแนวความคิดเรื่องรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

แนวความคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำหรับเด็กและอาจครอบคลุมถึงเยาวชนด้วย มุ่งให้เด็กดูแล้วเข้าใจ ได้รับความสนุกสนาน บันเทิง ไม่เป็นพิษเป็นภัย ให้ความรู้อย่างกว้างขวาง มีการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีงามให้สอดคล้องกับสังคม รวมทั้งก่อประโยชน์แก่เด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ลักษณะของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

Ⓐ เด็กเป็นกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษคือ ยังขาดวุฒิ ภูมิ ประสบการณ์ในการเรียนรู้หรือการตัดสินใจว่า อะไรเหมาะสมหรือไม่ เมื่อเข้าชมรายการโทรทัศน์ (Hodge and Tripp, 1986) ดังนั้นรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงควรที่จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากรายการทั่ว ๆ ไป ซึ่งอาจพิจารณาได้จากหลายเหตุผล เช่น รูปแบบรายการ วัย และพัฒนาการของเด็ก เพื่อจะช่วยให้การจัดรายการโทรทัศน์ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากที่สุด

Ⓛ จุมพล รอดคชาติ (2525) กล่าวว่าไว้ว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเป็นรายการอะไรก็ได้ ที่มีลักษณะดังนี้

1. เด็กเป็นผู้แสดงนำ หรือเป็นหุ่น เป็นการ์ตูน
2. เป็นเรื่องราวหรือความรู้ที่คิดว่าเหมาะกับเด็ก
3. ชื่อรายการบอกว่าเป็นรายการเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้นเป็นรายการที่มุ่งให้เด็กดูแล้วเข้าใจ สนุกสนานและได้รับความรู้จากรายการนั้น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ ดังนั้นจึงควรให้ทั้งการศึกษาและบันเทิง โดยจัดให้สัมพันธ์กับช่วงอายุของเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กสนใจมากที่สุด ทั้งนี้เพราะบางครั้งสิ่งที่มีลักษณะใหม่หรือทำท่าย่างเหมาะสมสำหรับเด็กช่วงอายุหนึ่ง ขณะเดียวกันอาจเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับเด็กอีกช่วงหนึ่งได้เช่นกัน (Comstock, 1982)

การจจัดรายการสำหรับเด็ก/เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลดังกล่าว จึงควรคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย/เพื่อให้เกิดความแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ทั่วไปดังนี้ (Schneider, 1987)

๑) 1. วัยก่อนเข้าเรียน (อายุ 1-5 ปี) เด็กวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการอ่าน จึง สิ้นเปลืองเวลาไปกับการฟังหรือการดูโทรทัศน์ ความเข้าใจในเนื้อหาของเรื่องราวยังไม่ทั้งหมด คือ เข้าใจเพียงบางส่วน และยังขาดความสามารถในการลำดับเรื่องราว รวมถึงการปะติดปะ ต่อเรื่องราว รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยนี้ จึงควรสั้น กระชับ ชัดเจน เนื่องจากเด็กวัยนี้มี ช่วงความสนใจสั้น

2. วัยเรียนตอนต้น (อายุ 6-9 ปี) เด็กวัยนี้จะมีลักษณะมีความนิยมหรือคลั่งไคล้สิ่ง ที่ชอบสูง ความคิดฝันแบบง่าย เป็นกลุ่มที่สิ้นเปลืองเวลาในการดูโทรทัศน์อย่างมากโดยเฉพาะ เสาร์-อาทิตย์ ที่ดูตั้งแต่เช้าถึงบ่าย -

เด็กวัยนี้มีลักษณะพิเศษ เช่น ท้าอะไรร้องไวรวดเร็ว กระฉับกระเฉง ขณะ เดียวกันก็มีความรักสวยรักงาม ชอบเอาอย่างวีระบุรุษ หรือนิยมการใช้สติปัญญาเพื่อเอาชนะ สิ่งต่าง ๆ และเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ สูงขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็นชอบประดิษฐ์คิดค้น รวมถึงเริ่มมีความรู้สึกหวงแหนและเป็นเจ้าของ

3. วัยก่อนวัยรุ่น (อายุ 10-12 ปี) เด็กวัยนี้มีลักษณะเริ่มเป็นตัวของตัวเอง เช่น ทัศนคติ แง่มุมมอง พฤติกรรม และมองว่าตนเองแตกต่างจากเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น เห็นว่า เรื่องเพื่อฝันจะต่างจากชีวิตจริง มีความเห่อหรือนิยมตามแบบอย่างพวกวัยรุ่นเลียนแบบพฤติกรรม ของผู้ใหญ่ เช่น การใช้คำพูด ขณะที่ความสัมพันธ์กับทางบ้านจะลดลง ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน สูงขึ้น เช่น รู้จักปรึกษาหารือกัน หรือมีความลับต่อกัน มีการเรียนรู้ สมาคมและเริ่มวางแผน อนาคต

๕ จุมพล รอดคำดี ยังได้กล่าวถึงเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เหมาะสม อาจจำแนกตามวัยของเด็กได้ดังนี้คือ

1. เด็กวัย 3 ขวบครึ่ง ถึง 5 ขวบ เนื้อหารายการควรใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมที่ เขาพบเห็นในชีวิตประจำวัน การดำเนินเรื่องควรง่าย ให้คุ้นหรือโทษอย่างเด่นชัดไม่ซับซ้อน เช่น การ์ตูนที่มีพระเอกกับผู้ร้ายเพียง 2-3 ตัว หรือเป็นรายการอธิบายเพราะเด็กวัยนี้เป็น เด็กช่างฝัน

2. เด็กวัย 6-7 ขวบ เนื้อหาควรเกี่ยวกับธรรมชาติมากขึ้น และเด็กวัยนี้ชอบแสดง ออก ชอบยกยอให้กำลังใจ ชอบอภินิหาร การต่อสู้กัน ไม่ชอบเรื่องยาว ๆ

3. เด็กวัย 10-12 ขวบ เป็นเนื้อหารายการที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น เพราะเด็กเข้าใจสังคมมากขึ้น เนื้อเรื่องจึงควรมีเหตุผลมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังคงมีเรื่องการผจญภัยและความรักพวกพ้อง (จุมพล รอดคำดี, 2525)

อย่างไรก็ตามโครงสร้างของรายการควรมีความง่าย กระจ่างชัด ไม่ซับซ้อน เนื้อหาควรมีลักษณะให้ความรู้กว้างขวาง บอกความจริงมากกว่าจะทำให้เกิดจินตนาการ การจัดรายการจึงมีความยุ่งยากและละเอียดอ่อน ผู้จัดจึงไม่ควรเอาสภาพตัวเองในปัจจุบันเป็นที่ตั้ง แต่ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การเจริญเติบโตและความสนใจของเด็กหรืออย่างน้อยก็ควรนึกย้อนถึงประสบการณ์ของตนเองในอดีต

ดังนั้นการจัดโครงสร้างของรายการจึงควรง่ายกระชับ โดยเสนอเนื้อหาและรูปแบบที่จะสื่อสาร 3 ชั้นคือ ชั้นแรก ชั้นกลาง และชั้นสุดท้าย โดยเรียงลำดับให้เห็นความแตกต่างระหว่างชั้นให้เด่นชัด เพื่อไม่ให้เด็กสับสน ขณะเดียวกันก็ควรมีการเชื่อมโยงแต่ละชั้นให้ต่อเนื่องกันด้วย (Schneider, 1987)

๖ สำหรับวิธีการนำเสนอของโครงสร้างมีดังนี้ (ปมขุ สุภสาร, 2530) คือ

1. การนำเสนอเนื้อหาโดยเรียงลำดับก่อนหลังตามเวลา หรือเรียงความสำคัญจากน้อยไปหามาก

2. การนำเสนอเนื้อหาโดยใช้จุดเด่นของเนื้อหาเป็นหลักของรายการแต่ละช่วงตามความสำคัญ ซึ่งอาจให้จุดเด่นอยู่ในช่วงต้น กลาง หรือท้ายรายการ

3. การนำเสนอโดยจัดแบบเล่าเรื่องในอดีต (flash back) สลับกับปัจจุบัน เพื่อไม่ให้เด็กสับสน แต่ขณะเดียวกันก็ควรมีการเชื่อมโยงแต่ละชั้นให้ต่อเนื่องกันด้วย

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นอกเหนือจากลักษณะทางพฤติกรรมหรือพัฒนาการของวัยเด็กแต่ละช่วงแล้ว เวลาในรายการโทรทัศน์ก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วย

เวลาที่เหมาะสมในการนำเสนอสำหรับรายการโทรทัศน์ สำหรับเด็กมีดังนี้

เด็กประถมต้น (ป.1-ป.4) ความยาวของรายการควรเป็น 5-10 นาที

เด็กประถมปลาย (ป.5-ป.6) ความยาวของรายการควรเป็น 12-14 นาที

เด็กมัธยมศึกษา ความยาวของรายการควรเป็น 20-23 นาที

หากความยาวของรายการเกินกว่านี้ ความสนใจของเด็กจะลดลง และไม่เข้าใจในเนื้อหาได้โดยตลอด ซึ่งเด็กมักจะลืมเนื้อหาในตอนต้น (จุมพล รอดคำดี, 2527)

ฉะนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงในการจัดรายการสำหรับเด็ก มีดังนี้คือ

1. ต้องกำหนดอายุกลุ่มเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการเสียก่อน เพื่อที่จะได้ปรับเนื้อหาถ้อยคำและรายละเอียดต่าง ๆ ให้เหมาะสม
2. เนื้อหาควรง่ายและชัดเจน เพื่อให้เด็กเข้าใจและติดตามได้ แต่ต้องไม่ง่ายจนเด็กรู้สึกเบื่อ
3. ถ้อยคำและลีลาการพูด ควรให้เป็นแบบกันเองตามธรรมชาติ เข้าใจง่ายให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม
4. ไม้ใส่เนื้อหาจนหนักเกินไป เพราะเด็กอาจสับสนไม่เข้าใจ และจะหมดความสนใจ
5. อย่าปลุกฝังสิ่งผิด ๆ ให้กับเด็ก แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยเพราะเด็กจะจำ
6. ปลุกฝังทัศนคติ ค่านิยม ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเด็ก
7. ควรใช้เสียงประกอบเพื่อให้น่าสนใจยิ่งขึ้น
8. ควรเปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมรายการ เพื่อให้เด็กได้แสดงออก แต่ไม่ควรให้เด่นจนเกินคนอื่น ๆ เพราะอาจจะทำให้เด็กคนอื่นขาดความมั่นใจได้
9. ให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายการ
10. เตรียมอุปกรณ์การผลิตที่น่าสนใจ เพื่อดึงดูดความสนใจจากเด็ก (อรทัย ศรีสันติสุข, 2525)

จากแนวความคิดเรื่อง รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และผู้วิจัยก็สามารถนำแนวความคิดนี้มาจัดหมวดหมู่รายการที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็กให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหา

พรชัย เหวงเดช (2531) ทักษะการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมของภาพยนตร์การ์ตูนสำหรับเด็กที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเนื้อหาจริยธรรมด้านบวกที่ปรากฏมากที่สุดฉาภาพยนตร์การ์ตูน 13 เรื่องคือ ความสามัคคี รองลงมาได้แก่ ความมีเหตุผล ความเมตตากรุณา ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญูกตเวที ความประหยัด ตามลำดับ ส่วนเนื้อหาจริยธรรมด้านลบที่เสนอมากที่สุดคือ

ด้านความเมตตากรุณา รองลงมาได้แก่ ด้านความสามัคคี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมี
เหตุผล ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญูต่เวที ความประหยัด ตามลำดับ จริยธรรมด้านบวก
และลบส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ชฎา เปรมโยธิน (2527) ท้าการศึกษาเรื่องหนังสือพิมพ์รายวันกับการพัฒนาเด็กและ
เยาวชน:ศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะหน้าสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า มีรูปแบบในการ
นำเสนอหลายหลากมาก มีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสอดคล้องตาม
เจตนารมณ์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (ปี 2525-2529) การเสนอ
เนื้อหาส่วนใหญ่เน้นเกี่ยวกับค่านิยมด้านสติปัญญาเฉลี่ยฉบับละ 1-2 ครั้ง ค่านิยมด้านคุณธรรมและ
จริยธรรม เฉลี่ยประมาณ 2 ครั้ง ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เข้าใจง่าย

สุภัตรา คุณาภาญจน์ (2529) ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในรายการ
โทรทัศน์พบว่า รายการโทรทัศน์ทั้งหมดมีรายการที่มีเนื้อหาด้านจริยธรรมทั้งด้านบวกและด้านลบ
ซึ่งเนื้อหาที่เสนอมากที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับความยึดมั่นในคุณธรรม รายการโทรทัศน์ที่เสนอ
เนื้อหาจริยธรรมทั้งด้านบวกและด้านลบสูงสุดคือ รายการละครและภาพยนตร์ รายการข่าว เสนอ
เนื้อหาจริยธรรมด้านบวกมากที่สุดเกี่ยวกับความรักชาติ และเนื้อหาจริยธรรมด้านลบมากที่สุด
เกี่ยวกับความยึดมั่นในคุณธรรม รายการสารคดีส่วนใหญ่จะเสนอเนื้อหาทางจริยธรรมด้านบวก
และเสนอมากที่สุดในเรื่องความรักชาติ รายการบันเทิงเสนอเนื้อหาจริยธรรมด้านบวกมากที่สุด
เกี่ยวกับความมีสติปัญญา และเนื้อหาจริยธรรมด้านลบมากที่สุดเกี่ยวกับความยึดมั่นในคุณธรรม
รายการละครและภาพยนตร์ เสนอเนื้อหาจริยธรรมทั้งด้านบวกและลบมากที่สุดเกี่ยวกับความยึดมั่น
ในคุณธรรม ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเห็นว่า เนื้อหาจริยธรรมที่เสนอ
ในรายการโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือลบ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

สมพงษ์ แต่งตาด (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองใน
กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้
ปกครองที่มีอาชีพครูตามโรงเรียนต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ปกครองมี
ความคิดเห็นว่า รายการความรู้ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เด็กต้องพบในชีวิตประจำวัน

มากที่สุด รายการที่เด็กชอบมากที่สุดคือ รายการบันเทิง รายการที่มีประโยชน์สำหรับเด็กจึงควรจัดในรูปของรายการบันเทิงที่สอดแทรกวิชาการ หรือความรู้ควบคู่กันไป และผู้ปกครองยังมีความคิดเห็นอีกว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลที่ทำให้เด็กเลียนแบบหรือเอาอย่างมากที่สุด แต่โทรทัศน์ก็ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กทั้งด้านการศึกษาและบุคลิกภาพคือ ทำให้รู้จักแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และทำให้การเรียนดีขึ้น

ชาญ จันทร์เจียวใจ (2521) ใต้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในกรุงเทพมหานคร ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ติดตามชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ซึ่งผลิตโดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ผลการศึกษาวิจัยปรากฏว่า เด็กต้องชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทุกวันหรือสัปดาห์ละครั้งตอนหัวค่ำ (18.00-20. น) และตอนสายวันหยุด (10.00-12.00 น) ครั้งละ 1 ชั่วโมง มีรายการย่อยประมาณ 15-20 นาที ต้องการให้รายการมีเนื้อหาสาระมากขึ้น ต้องการร่วมกิจกรรมในรายการ เช่น เล่นเกมส์ ร้องเพลง และแสดงความสามารถ ชอบชมการแสดงหุ่น ชอบชมภาพยนตร์การ์ตูนซึ่งพากษ์ไทย ไม่ชอบเรื่องหวาดเสียวสยองขวัญ และขอให้โทรทัศน์แนะนำเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย มารยาทที่ดีงาม และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มนต์ชัย นินนานนท์ (2526) ศึกษาอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชนในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ พบว่า เยาวชนชายหญิงจะชมโทรทัศน์ทุกวัน วันละ 1-2 ชั่วโมง เยาวชนชายชอบดูภาพยนตร์การ์ตูนมากที่สุด ในขณะที่เยาวชนหญิงชอบดูรายการละครสำหรับเด็กมากที่สุด ส่วนมากเยาวชนจะเลียนแบบจากละครโทรทัศน์ในเรื่องคำพูดและท่าทาง

สันทนต์ ทองรินทร์ (2533) ใต้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อุปถัมภ์รายการที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้อุปถัมภ์รายการเห็นว่าวิธีการนำเสนอควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในรายการมากที่สุด และควรเสนอรายการในลักษณะเป็นสารคดีให้ความรู้ โดยเนื้อหาควรเน้นให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ควรเสนอเรื่องราวของสิ่งลึกลับ สยองขวัญ ค่านิยมที่ควรปลูกฝังมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต และผู้ดำเนินรายการควรให้เด็กดำเนินรายการร่วมกับผู้ใหญ่ และควรสอดแทรกทัศนคติที่ดีงามในรายการด้วย

เทวี แยมสรวล (2528) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5, 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ลักษณะและเนื้อหาของรายการ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เด็กจะชอบเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์มากที่สุด

องค์ประกอบด้านเทคนิคการนำเสนอรายการ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 เด็กสนใจวิธีการนำเสนอรายการที่เกี่ยวกับการบ้านการเรือน รายการนาฏศิลป์ ขบร้องดนตรี และการนำเสนอรายการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้

องค์ประกอบด้านรูปแบบของรายการ พบว่า เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 เด็กมีความคิดว่า รายการนั้นควรมีหุ่นยนต์มาร่วมรายการด้วย

องค์ประกอบด้านช่วงเวลาในการเสนอรายการ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ช่วงเวลาที่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครไม่สนใจดูรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กคือ ช่วงเวลาระหว่างหลังข่าวจนถึง 24.00 น. ทั้งวันหยุดและวันธรรมดา หากจะจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้เป็นที่สนใจของพวกเขาก็ต้องเสนอในช่วงเวลาอื่นที่ไม่ตรงกับช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น

องค์ประกอบด้านผู้ดำเนินรายการ พบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 เด็กมีความเห็นว่า ผู้ดำเนินรายการควรมีบุคลิกดี พูดจาไพเราะอ่อนหวาน และควรเป็นผู้หญิง ส่วนการติดตามดูรายการจะสนใจรายการจากการแนะนำทางโทรทัศน์

ศศิธร พวงพกา (2535) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มผู้ผลิตรายการมีความคิดเห็นว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ และควรเสนอรายการในลักษณะเป็นการสัมภาษณ์ ละคร สารละคร สารคดี และรายการที่มีการผสมหลาย ๆ รูปแบบ ส่วนเวลาออกอากาศที่เหมาะสมคือ เวลา 16.00-21.00 น. ในวันธรรมดา สำหรับวันหยุดราชการระหว่างเวลา 08.00-12.00 น. และควรออกอากาศทุกวัน ใน 1 รายการไม่ควรยาวเกิน 1 ชั่วโมง ผู้ดำเนินรายการควรมีหน้าตาและบุคลิกที่ดี สภาพัฒนาและอุปสรรคที่ประสมมากที่สุดในการผลิตรายการคือ ขาดอิสระในการทำรายการ และเวลาออก

อากาศไม่เหมาะสม

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีเทคนิคการนำเสนอและรูปแบบเดียวกันคือ เกมหรือการแข่งขันตอบปัญหาช่วงเวลาในการออกอากาศสำหรับวันธรรมดาจะระหว่างเวลา 16.00-22.00 น. สำหรับวันหยุดราชการระหว่างเวลา 08.00-10.00 น. โดยจะออกอากาศทุกวัน หรือวันเว้นวันก็ได้ และใน 1 รายการไม่ควรยาวเกิน 2 ชั่วโมงลักษณะของผู้ดำเนินรายการควรเป็นผู้มีหน้าตาและบุคลิกที่ดี พูดจาไพเราะอ่อนหวาน

งานวิจัยทั้งหมดดังกล่าว เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการสนับสนุนและเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กได้ดียิ่งขึ้น